

NOTE DE LECTURĂ. SOCIOLOGI ROMÂNI DE PRIM RANG – DIMITRIE GUSTI ȘI HENRI H. STAHL – PREZENȚI ÎN ANALIZELE GĂZDUITE DE REVISTA „PUNCTUL CRITIC”

IOAN MĂRGINEAN

În cele ce urmează îmi propun să prezint studiile consacrate celor doi corifei ai sociologiei românești în paginile Revistei „Punctul critic. Trimestrial de diagnoză socială, politică și culturală” numerele 3–4/2020 și 3/2021.

Înainte de a prezenta notele de lectură, voi face câteva referințe la revista respectivă, publicație deosebit de valoroasă. Ea apare din anul 2009, cu implicarea excepțională a lui Mihai Milca, în calitate de director editor, Fundația Culturală „Idea Europeană”, co-finanțare: Societatea de Gestiune Colectivă a drepturilor de Autor. Din consiliul științific fac parte personalități din Franța, SUA, Italia, Spania, Rusia, China, Brazilia, Republica Moldova și, evident, din România. La rândul său, colegiul redacțional, pe lângă director, are în componență un redactor-șef, doi redactori-șefi adjuncți, doi redactori de rubrică, alți doi redactori principali.

Volumele mai includ și alte rubrici. În cele două volume am identificat titlurile „Mutațiile pandemice și Legitimarea crizei perpetue; Conexiuni internaționale și euroatlantice; Avatarurile și tentațiile totalitarismului; În apărarea României Mari; Fondul și forma; Panteonul diplomației românești; Recenzii; Evenimente”.

În primul volum (3–4/2020) de interes este capitolul consacrat lui Dimitrie Gusti. Titlul rubricii, care apare și pe copertă, se intitulează „Dimitrie Gusti sau vocația universală a sociologiei românești”. Sunt incluse 11 contribuții, fiind alocate 136 de pagini din cele 344 ale volumului. Deschiderea este realizată de către Mihai Milca cu editorialul „Dimitrie Gusti despre condiția juridică a presei moderne”. După ce evidențiază valoarea științifică a lui Dimitrie Gusti, fondatorul Școlii Românești de sociologie, autorul se axează pe teza elaborată de Gusti la cel de al doilea doctorat (Universitatea din Berlin) „Studiu introductiv în problematica legislației privind presa”. Celelalte articole sunt grupate la capitolul „Dimitrie Gusti sau vocația universală a sociologiei românești” (această formulare este trecută și ca subtitlu pe coperta volumului).

Adresa de contact a autorului: Ioan Mărginean, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: imargin@iccv.ro.

Mihai-Bogdan Marian semnează articolul „Sociologia gustiană și perspectivele societății pandemice”. În situația actuală extrem de critică în condițiile pandemiei, este de gândit, se întreabă autorul, dacă nu este utilă „o sociologie în accepțiunea Școlii de sociologie fondată de Dimitrie Gusti (p. 27).

Un studiu provocator este semnat de Zoltan Rostaș „De ce nu-l cunoaștem pe Dimitrie Gusti?” Autorul consideră că în societatea românească nu s-a întreprins suficient în legătură cu reabilitarea lui Dimitrie Gusti.

Un alt studiu „Sociologia gustiană a comunităților în context euroatlantic” autoare Maria Larionescu, specializată în istoria sociologiei, cu mai multe contribuții anterioare la tema aflată aici în atenție, demonstrează relevanța contemporană a concepției integraliste a lui Dimitrie Gusti.

La rândul său, Septimiu Chelcea cu articolul „O comoară: îndrumări pentru monografiile sociologice” tratează importanța acestui tip de cercetare.

Maria Voinea, specializată în sociologia familiei, are studiul „Contribuția Școlii sociologice de la București la cunoașterea vieții de familie”.

Angela Banciu și Dan Banciu se referă la „Contribuția lui Dimitrie Gusti privind rolul și funcțiile dreptului și legislației în societate”.

Iancu Filipescu are în vedere „Valorificarea gustiană a aportului lui Eugen Ehrlich la fondarea sociologiei dreptului”.

Ioan C. Popa tratează tema „Dimitrie Gusti – coordonatorul cercetării sociologice asupra românilor din Răsărit”.

Elena Luiza Popa se referă la „Dimitrie Gusti și filozofia păcii a lui Immanuel Kant”, iar Sorin Mitulescu elaborează capitolul „Învățământul românesc de la Spiru Haret la Dimitrie Gusti”. Concluzia la care se ajunge este aceea că există o continuitate în preocupările celor doi privind „ridicarea socială a ruralului” (p. 136).

Prin publicarea acestui volum, în care se regăsesc studiile referitoare la Dimitrie Gusti (1880–1955), se realizează încă o dată recunoașterea, pe deplin îndreptățită, a valorii contribuțiilor sale la dezvoltarea sociologiei. Deși demersul meu nu este unul de natură biografică, voi face trimitere la evenimentul samavolnic întreprins de autorități, în anul 1948, de interzicere a sociologiei, considerată „o știință a burgheziei”. Se știe că Dimitrie Gusti a trăit ultimii șapte ani de viață în condiții extrem de precare. Cât privește textele consacrate lui Henri H. Stahl (1901–1991), subtitlul volumului 4/2021 al revistei „Punctul critic” este „Recursul la metodă în sociologia românească”, ca și al capitolului în care sunt incluse textele respective. Acestea se întind pe 140 de pagini, din 281 ale volumului, tot cu 11 autori. Și de această dată Mihai Milca are un editorial, titlul său fiind „Profesorul Henri H. Stahl – un sacerdot al sociologiei românești”, care „a lăsat o operă neperisabilă ce poate sta fără nici un complex de inferioritate alături de cercetările aplicate ale marilor sociologi ai secolului al XX-lea” (p. 11).

Septimiu Chelcea este autorul articolului intitulat „Henri H. Stahl – metodologul Școlii sociologice de la București”. Autorul redă o mărturisire a

profesorului Stahl făcută în cadrul interviului ce l-a avut în anul 1981: „Am început să lucrez în domeniul acesta profesional la 25 de ani și am terminat la 40 de ani (când a început războiul)... Gata, s-a terminat cu cariera mea de sociolog... Tot ce am putut să lucrez a fost atunci... ce am făcut după aceea au fost puneri la punct, mici retușări, redactări la ceea ce am găsit, străngeri de materiale” (pp. 15–16).

Ilie Bădescu, cu studiul „The actuality of Henri H. Stahl’s sociology from research of „village communities” to the theory of „dual societal systems”. În text se dezvoltă abordările lui Henri H. Stahl în legătură cu două paradigme sociologia – comunitariană versus contractualistă – și consecințele în societate.

Dorel Abraham „Sociologul Henri H. Stahl de la cunoașterea comunităților rurale la cercetarea zonală”. Propunerea lui Stahl de a se trece de la studiul localităților rurale la cercetarea zonală sau a regiunilor s-a dovedit a fi una productivă pentru cunoașterea realităților sociale.

Zoltan Rostaș „Realism sau pesimism la nouăzeci de ani. Spicuri dintr-o conversație nepublicată”. Autorul a avut anterior interviuri cu profesorul Stahl, al căror conținut l-a publicat. De această dată, cu câteva luni înainte de deces (martie 1991), s-a discutat despre naționalismele est-europene, precum și alte teme, între care moștenirea lui Dimitrie Gusti.

Enache Tușa tratează rolul tehnicilor monografiei sociologice teoretizate de Stahl în cadrul cercetărilor întreprinse de echipele studențești regale în Dobrogea.

La rândul său, Dan Banciu redă „Din amintirile unul sociolog trăite și auzite alături de Henri H. Stahl”. Autorul a avut ocazia să interacționeze cu profesorul atât în timpul serviciului, cât și în cadrul programului doctoral și scoate în evidență disponibilitatea acestuia în relația cu studenții.

Maria Voinea „Amintiri și evocări despre profesorul Henri H. Stahl” se referă la activitatea didactică și de cercetare, precum și la concepte și teze teoretice și epistemologice dezvoltate de către Stahl.

Ioan C. Popa „Henri H. Stahl – armonizarea studiilor sociologice cu monografie istorică”.

Sorin Mitulescu „Reveniri în anii ’70 pe urmele vechilor cercetări monografice”. Autorul se referă la trei cercetări de sate care s-au desfășurat la distanțe de zeci de ani: Nerej – 1927 și 1971 (coord. M. Constantinescu); Drăguș – 1929–1971; Runcu – 1930 și 1974 (la ambele coord. Henri H. Stahl).

În final, după aceste prezentări, susțin că și referitor la profesorul Stahl, contribuțiile autorilor au reliefat importanța deosebită a activității sale profesionale și demersurile axate pe dezvoltarea sociologiei românești.

Drept urmare, consider că Revista „Punctul critic”, prin activitatea celor implicați, se dovedește a avea un rol de importanță majoră în societate, prin conținutul și calitatea studiilor publicate.

Primit: 27.04.2022

Acceptat: 10.05.2022